

We engineer, you drive

Rába Járműalkatrész Kft.

A Rába csoport tagja

Mór

Szerszámtervezési előírások

Frissítve: 2019.10.04. Holik András

8060 Mór, Ipartelep ■ Postacím: 8061 Mór, Pf. 47 ■ Telefon: 06-22-577 500 ■ Fax: 06-22-577 595 ■ E-mail: mor@raba.hu
Székhely: 9027, Győr, Martin út 1. ■ Cégbíróság: Győri Törvényszék Cégbírósága ■ Cégjegyzékszám: Cg.08-09-009889
www.raba.hu

We engineer, you drive

01. Általános előírások

Az alábbi tervezési utasítások az írásos szerszámrendelést egészítik ki és minden szerszámrendelés elválaszthatatlan részét képezik.

A szerszámok meg kell hogy feleljenek a jelenleg érvényes szabványelőírásoknak, és a balesetvédelemre vonatkozó szabályoknak.

A szerszámgyártó által készített konstrukciókról a szerszám gyártásának megkezdése előtt megbeszélést folytatunk, azt engedélyezzük.

Minden változtatáshoz, vagy eltéréshez a RABA MÓR engedélye kell. Ehhez csak a szerszámgyártás felügyeletével megbízott projektvezető írásos engedélye tekinthető érvényesnek.

02. Sávtervek

A gyártó által benyújtott sávterveket minden esetben elbíráljuk. Sávterv jóváhagyáskor határozzuk meg melyik gépre készüljön a szerszám. Sávterv elbírálásra benyújtás formátuma pdf.

A sávtervnek tartalmaznia kell:

- munkadarab rajzszámát, megnevezését
- annak felül- és oldalnézetét, a lépésekben alkalmazott műveletek leírását. (pl.: bevágás, bebontások, sorjaelnyomás, előhajlítás, hajlítás, húzás, kalibrálás, előlyukasztás, borotválás, lyukasztás, szétvágás)
- a sáv szélességet, lépés hosszúságot, a legkisebb-, illetve sávtovbábitás szempontjából lényeges anyaghidakat, méretezve.
- vágó- és alakító- erő számítást

A szerszámba tervezni kell minimum 2 üres lépést.

03. Adatközlés

Adatformátum: - 3D: NX11(stp), Catia V5-6R2018
- 2D: PDF, Autocad 2018 (dxf/dwg)

Szerszám terv: (3D stp.)

- Gépasztal - Alsórész - Sáv - Lengőlap - Felsőrész bontásban készüljön.

We engineer, you drive

A végleges szerszámkonstrukció kialakulása után, a szerszám átvételekor kérjük:

Szerszám, alkatrész rajzok, anyagjegyzék:

- DVD-n:3D szerszám rajz(stp), 2d rajzok (pdf), anyagjegyzék (pdf)
Az alkatrészek minden esetben pozíció számmal legyenek jelölve.
- Nyomtatott rajzok: jól olvasható méretben.
- Pozíciószám szerinti anyag jegyzék: alkatrészek anyaga, megnevezése, mérete.
Hőkezelési előírások, normáliák gyártója, típusa, megrendelés száma.

Különösen lényeges, hogy a dokumentációk a gyártás során bekövetkezett összes módosítást tartalmazó utolsó, érvényes adatok szerint készüljenek!

04. Szerszámtervezés

A szerszám alkatrészek menetes csatlakozásait úgy kell kialakítani, hogy lehetővé tegye azok egyszerű és gyors cseréjét, a gyorsan elhasználódó alkatrészek felújítását. (polírozását, köszörülését)

Amelyik szerszámból a hajlítás, vagy egyéb dolog miatt a sávot csak körülményesen lehet kifűzni abba be kell tervezni egy kézzel bekapcsolható szétvágó bélyeget, ami a könnyű sáv kifűzést lehetővé teszi.

Az alsó szerszámrészt felülről kell csavarozni, a felső részt alulról.

A szerszámokat úgy kell megtervezni, hogy illeszkedjenek a sávterv elfogadásakor meghatározott présgépbe.

Különös figyelmet kell fordítani a stabil, de súly szempontjából a lehető legkönnyebb konstrukcióra.

A szerszámoknak alkalmasnak kell lenni a futamidőre tervezett darabszám legyártására. (A tervezett gyártandó darabszámot a megrendelés tartalmazza)

A rejtett és csak később megmutatkozó hibák miatt felmerülő költségeket a szerszám gyártója viseli.

Alkatrészek pozíciójának rögzítésére szabványos, belső kihúzó menetes illesztő szeget, illesztő fészket, reteszt kell használni.

Lemeztekercs bevezető léceket illesztő szeggel kell rögzíteni.
Vezetőléc szélességi mérete: sáv szélesség+0,3 mm legyen.

A csaplyukakat teljesen ki kell fúrni – zsákfuratok készítése nem megengedett.

We engineer, you drive

A felső szerszámrészekben valamennyi csapot csapzárral (rugós ék), vagy súlylyesztett fejű csavarok használatával meg kell óvni a kieséstől.

A szerszám teljes konstrukciójának csapos (illesztő szeges), valamint csavaros rögzítését úgy kell megoldani, hogy azt rosszul ne lehessen összerakni, ezért a munkadarab pozíciójának jelölése önmagában nem elegendő.

A szerszámokban az alakítás lépéseinek helyes sorrendjével, továbbá megfelelő bevonatokkal biztosítani kell a munkadarabok gyártásakor a lehető legkevesebb kenőanyag használatát.

Már tervezéskor meg kell határozni melyik szerszám elemet kell bevonatolni. Ezek gyártását és hőkezelését külön előírásoknak megfelelően kell elvégezni.

A szerszámok felső részében minden esetben lelökő csapokat kell elhelyezni a hajlító és vágó elemekben, a helyrehúzások mellett és a munkadarab leválasztásánál. A lelökők erejét úgy kell megválasztani, hogy a lemezsáv stabilan a helyén maradjon, illetve a leeső munkadarab a szerszámból biztonságosan kiessen. A hajlítási műveletek után a tekercsek anyagvastagsági szórása miatt minden esetben állítható kalibráló művelet beépítése szükséges!

A szerszám átvételekor a szerszám gyártótól tartalék alkatrész listára javaslatot kérünk, árajánlattal együtt.

Ha a rajz előírja a munkadarab jelölését, a szerszám gyártónak biztosítani kell a szerszám teljes élettartamáig szükséges fix és cserélhető jelölő betéteket.

05. Szerszámvezetések

Oszlopos vezetésnél- 4 db-nál pozíció kitolásával,- 2db-nál átmérő különbséggel, -tömbös vezetésnél különböző méretű tömb, vagy pozíció eltolás alkalmazásával kell megelőzni a helytelen szerszámösszerakás lehetőségét.

Ha rugós tehermentesítő betétek használatára kerül sor gondoskodni kell róla, hogy a vezetőoszlop legalább $1,5 \times D$ mélységben lógjon be a vezetőperselybe, így biztosítva a megfelelő központosítást.

A szerszám működése közben a vezető elemek teljes szétjárása tilos !!

DIN/ISO szabvány szerinti vezetőoszlopokat és perselyeket kell használni az alábbiak szerint:

- Vezetőoszlopok DIN 9825 / ISO 9182-2 karima nélkül
- Vezetőoszlopok DIN 9825 / ISO 9182-5 karimával
- Vezetőperselyek DIN 9834 / ISO 9448 karimával
- Vezetőperselyek DIN 9831 / ISO 9448 -3

We engineer, you drive

A zárt, oszlopos vezetőszerkezeteket legalább 10 mm átmérőjű ürítőnyílással kell ellátni.

A 40 mm-t meghaladó emelőmagasságú sáv, vagy munkadarab-emelőt oszlopokkal, vagy egyéb korrekt módon meg kell vezetni.

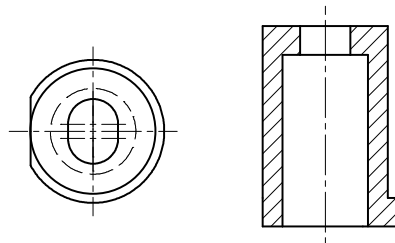
Kicsi robbanási hézag alkalmazásakor(például borotválás) külön stabilizáló vezetést kell alkalmazni a vágóelemek precíz összeillesztéséhez. (pl.:lapvezetés)

06. Vágóelemek

A szerszám vágólapja és a lyukasztó persely vastagsága nem lehet kevesebb 32 mm-nél. Csak szabványos elemek használata megengedett.

A szabvány szerinti méreteken változtatni tilos.

A hosszúkás lyukakba helyezett lyukperselyeket, illetve a profilírozott idomokban alkalmazott lyukperselyeket úgy kell rögzíteni, hogy ne fordulhassanak el (illesztőszeggel vagy bordásszeggel). Az elfordulást megakadályozó rögzítő felületet a hosszanti oldallal párhuzamosan kell kialakítani (ld. az ábrát).

1 mm-t meghaladó anyagvastagság esetén, a vágóperselyek alá nyomólapot kell beépíteni.

A karima nélküli vágóperselyeket ugyancsak nyomólappal kell alá támasztani.

Amennyiben a sajtolólap többrétegű, úgy az élezést hézagoló betétekkel kell elősegíteni. Egy rétegmagasság újra megmunkálása a többi magasság megmunkálása nélkül megoldható legyen.

A térbeli alakzattal rendelkező munkadarabok külső leszélezésekor a vágó éleket lehetőleg kónusz nélkül kell kialakítani, hogy mód legyen az újra megmunkálásra.

Ezt követően a szélezési körvonalakat kifelé meg kell nyitni, hogy lehetővé váljék a hulladék megfelelő eltávolítása.

A vágó és hajlító betéteket kihúzó csavarmenetekkel kell ellátni.

We engineer, you drive

A meneteket lehetőleg a csavarlyukakban kell elhelyezni.

A vágóbetéteket – ahol lehet- kilökő csapokkal kell ellátni (nem gumibetétekkel vagy menetes golyóscsapokkal).

Ha a vágás során oldalirányú nyíró elcsúszás előfordulhat (pl. egy csík vágásánál), akkor a kivágó elemet tartó-támasztó elemmel kell felszerelni.

Indokolt esetben eltérő hosszúságú vágóelemekkel csökkenteni kell a vágóerőt.

Helyrehúzó csap mellé minden esetben lelökőt kell beépíteni.

A vágóelemek felett edzett nyomólapot kell használni.

A méretük miatt csavarral nem rögzíthető kivágó tüskéket kiesés ellen belső menet nélküli csapokkal vagy golyókkal kell biztosítani. Zömített fejet nem fogadunk el.

07. Lyukasztótüskék

Kizárólag szabványos lyukasztótüskéket lehet használni.

Hosszúságuk nem haladhatja meg a 100 mm-t .

Lehetőség szerint minden lyukasztó tüskét hulladék lelökő csappal kell ellátni.

Ha a szerszám különféle lyukasztótüskékkel van felszerelve, akkor azok eltérő tengelyátmérővel kell hogy rendelkezzenek, nehogy összekeverjék őket.

Amennyiben ez nem minden lyuk esetében lehetséges, úgy a lyukasztótüske átmérőjét a megfelelő lyukszámmal együtt fel kell tüntetni a tartólapon.

A lyukasztótüskéket legalább 35 mm vastagságú tartólapban kell rögzíteni. A tüskét úgy lehessen cserélni, hogy a fej alakját ne kelljen újramunkálni.

A lyukasztótüskék felett edzett nyomólapot kell használni.

A konstrukciónak biztosítania kell, hogy a lyukasztótüskék cseréje ne legyen bonyolult művelet. Ez például külön bélyegtartó lapok használatával érhető el.

08. CAM egységek

Az oldallyukasztó egységek csak szabványos elemek lehetnek.

Az egységek méretének, típusának kiválasztásánál kiemelt figyelmet kell fordítani a megmunkálandó alapanyag vastagságára, minőségére.

Vágólap oldalon csak vágógyűrűs megoldás használható!

A fenti követelményektől eltérni csak RÁBA tervezéskor adott engedélye alapján lehet.

We engineer, you drive

09. Rugóelemek

Azokat a rugalmas vezetőelemeket, kiemelőket, illetve más mozgó alkatrészeket, amelyek emelőmagasságát korlátozni kell, távtartó csövek és alátétlemezek segítségével kell rögzíteni. Kizárólag a szabványnak pontosan megfelelő méreteket fogadjuk el. Tilos vállas illesztő csavarokat használni!

Az ISO 10243 szerinti kompressziós tekercsrugókat hosszú üzemi élettartamra kell tervezni és vezetőcsappal kell szerelni.

10. Gáznyomásos rugók

Gázrugók csak nitrogén töltésűek lehetnek.

Munkalökötük nem haladhatja meg a maximális löket 90%-át.

Együtt működő gázrugókat össze kell kötni, lehetővé kell tenni a gáznyomás egyszerű ellenőrzését és utántöltését.

Amikor a gáznyomásos rugó tokba vagy furatba van helyezve, akkor azt átmenő furattal kell ellátni, hogy az olaj vagy zsír ne álljon meg benne.

A szerszámbázban alkalmazott gáznyomásos rugók henger alakúak legyenek.

Külső menet vagy rögzített karima nem lehet rajtuk.

11. Szállításbiztosító és a rugókat tehermentesítő elemek

A távtartó elemeket a RAL 3000 kódnak megfelelő színre kell festeni.

A szerszámrugók megóvása céljából távtartóként elsősorban tehermentesítő gázrugókat kérünk beépíteni.

Ahol gázrugó nem beépíthető, kizárólag alumínium távtartó alkalmazható.

Ezek legyenek egyszerűen eltávolíthatók, tárolásuk gyártás közben legyen biztonságos.

12. A szerszámok rögzítése, mérete

Hidraulikus rögzítő egységünk 50 mm vastag lap lefogására alkalmas.

Szélességi és hosszúsági méretek tervezésénél a gépparaméterek meghatározók.

13. Pneumatika

A pneumatikus hengert és tartozékokat elsősorban a Festo-tól kell beszerezni.

A felhasznált elemeknek szabványosnak kell lenni.

A levegő tömlők belső átmérője legalább 6 mm, színük kék és fekete legyen.

Kék: betol, zár   Fekete: visszahúz, nyit

A légtömlőket erre alkalmas szabványos szerelvények segítségével rögzíteni kell a szerszámba. Működés közben súrlódás, mozgás nem megengedett.

We engineer, you drive

14. A szerszámok feliratozása

A szerszám valamennyi alkatrészét szerelési helyének megfelelően sorszámmal kell jelölni. Az azonosító számot jól látható helyen kell feltüntetni a helytelen beszerelés megelőzése érdekében (hely és pozíció).

Munkadarabok több változatának készítésére szolgáló szerszámokon világosan fel kell tüntetni, hogy különböző típusok beállításához milyen változtatásokra van szükség.

A szerszámhoz részletes átszerelési tervet kell mellékelni.

Sávbevezéskor keletkező hulladék helyét, eltávolítását feltűnően jelölni kell. Az eltávolítandó hulladékot pirosra festve figyelemfelkeltő módon föl kell csavarozni a szerszámra.

Minden gyártó eszközt azonosító táblával kell ellátni. Szerszám adattáblának a következőket kell tartalmazni:

	Munkadarab neve
Rajzszám:	
Gyártóeszköz szám:	
Méret: H x SZ x M	
Súly:	Alakító erő:
Sáv:	Lépés:
Löket:	
Tulajdonos:	

Adattáblát jól olvasható kivételben kell elkészíteni, szerszám alsó részére a gépkezelő felőli oldalra kell felszerelni.

15. A hulladék eltávolítása és a munkadarabok továbbítása

Hulladék nem kerülhet arra a helyre, ahová a munkadarabok hullanak.

A munkadarab kiesését - a szerszám síkjából 100 mm-re kiálló csúszdával kell elősegíteni, alja a gépasztaltól minimum 120 mm magasan lehet.

Hulladék csúszdáknak a présasztal kihulló nyílása irányába kell nézniük.

Minden hulladékcsúsztató csatornát csavarral kell rögzíteni, nem szabad a szerszámra felhegeszteni.

Szükség esetén biztosítani kell a csatornák egyszerű toldhatóságát.

A hulladékcsúsztató csatornák legyenek elég szélesek ahhoz, hogy a kieső anyagrészek elakadás nélkül, szabadon hulljanak alá.

We engineer, you drive

Alumínium alapanyag esetében a hulladékot csúszdával vagy szállítószalaggal kell kijuttatni a szerszám alól. Ez minden esetben a szerszám részét képezi. Ahol nem 100%-osan biztos a hulladék szabad távozása, elektromos érzékelő beépítésével meg kell akadályozni a hulladék összetorlódását.

16. Az aktív részek bevonata

A belső feszültség csökkentése érdekében minden edzett aktív alkatrészt – például a hajlító- és a húzóbélyegeket – feszültség mentesíteni kell a durva megmunkálást követően. Hogy az alkatrész ne vetemedhessen meg a bevonat felhordása során, a feszültség mentesítési hőmérsékletnek legalább 520 °C-nak kell lennie. A sajtoló elemeket és a tűskéket edzeni kell, a nitrálás nem megengedett. A bevonatokat CVD TIC / TIN eljárással kell felhordani, a továbbiak meghatározására a konstrukciós tárgyalások keretében kerül sor.

17. Az anyag keménységével kapcsolatos követelmények

Alkatrész	Anyag	Keménység
Vágótűskék	1.2379	58 + 2 HRC
Vágótűskék	HSS fej 52 szár	62 HRC
Vágótűskék	K340 ISODUR	61 + 2 HRC
Sajtolóelemek	1.2379	58 + 2 HRC
Sajtoló elemek	REX M4	60 + 2 HRC
Hajlító fejek	1.2379	56 + 2 HRC
Húzó présformák	1.2382	56 + 2 HRC
Hajlító és húzó betétek	AMPCO® 25	
Lehúzó elemek	1.2842	54 + 2 HRC
Támasztólapok	1.2842	56 + 2 HRC
Betűbeütő tűskék	1.2436	58 + 2 HRC
Betétedzés rétegvastagsága: minimum 1mm		

18. Festés

A távtartó elemeket vörösre kell festeni (RAL 3000). A szerszámon feltűnően jelölni kell a targoncával emelés helyét „FORK” felirattal. Ahol a targoncával emelés szigorúan tiltott „NO FORK” felirattal szintén jelölni kell. Egyéb festések külön megállapodás alapján.

We engineer, you drive

19. Szerszámtovábbítás és a szerszámok súlya

Az összes 15 kg-nál nehezebb szerszám alkatrészt emelő menettel kell ellátni.
(M12; M16; M20; M24; M30)

A szerszám felső, illetve alsó éle mentén az emelő meneteket úgy kell befúrni, hogy az emelőszem szabadon behajtható legyen.

Törekedni kell arra, hogy a szerszám összsúlya 5000 kg-nál ne legyen nehezebb.
(Szerszám elemek, lábak, gerendák kikönyítésével.)

Ezt meghaladó + súly eltérést Rábával szerszámtervezési stádiumban egyeztetni kell.

Minden szerszámon ki kell alakítani a villás targoncával emelés lehetőségét.

20. A szerszámok szállítása

A szerszám átvételéig a szerszámgyártó köteles gondoskodni annak szállításáról.
A szállítás során felmerülő valamennyi költséget a beszállító köteles viselni.

21. A munkadarabok anyagfelhasználása

Rába által használt valamennyi fémszalag szélességi tűrése +0;-0,5 mm, a sávbevezető méretét ennek megfelelően kell kialakítani. (Lásd 04. pont)

Síkbeli alakzatok vágásakor az alábbi értékeknél nagyobb mennyiségű hulladék nem keletkezhet. T= anyagvastagság

5	x	T	0,8 mm anyagvastagságig
4	x	T	1,2 mm anyagvastagságig
2,5	x	T	2,0 mm anyagvastagságig
2	x	T	2,6 mm anyagvastagságig
1,5	x	T	3,5 mm anyagvastagságig

a legvékonyabb ponton.

We engineer, you drive

22. Szavatossági feltételek

A szerszámgyártó:

- A szerszám működőképességére a szerződésben foglalt futamidőre, darabszámra felelősséget vállal.
- Meghibásodás esetén a lehető legrövidebb időn belül köteles a hibát elhárítani, termelési akadályt Rábának nem okozhat.
- Köteles a futamidő alatt Rába igény alapján pótalkatrészeket biztosítani.
- Rába részére biztosítsa a szerszám alkatrészek anyagának, hőkezelésének adatait.

A szerszám tervezésekor a rendelésben megállapított gyártási mennyiségnek megfelelő technikai megoldásokat kell alkalmazni. (pl.:gázrugó, speciális anyagok, lyukasztók, bevonatolás, s.t.b. alkalmazása.)

A szerszám csak a munkadarab 100%-os rajzi előírásainak megfelelése esetén vehető át.

Rába 2 alkalommal 8-8 óra ingyenes szerszámpróba lehetőséget biztosít, ami a szerszámgyártóval egyeztetett időpontban történik.

Szerszámpróba közben ha a szerszám meghibásodása vagy hibás működése nyomán bármilyen kár keletkezik, az ebből eredő költségek a beszállítót terhelik.

23. Egyéb előírások

Amennyiben a szerszám működtetéséhez, kiszolgálásához speciális eszközre van szükség, (pl.: csipesz, fogó, berakó mágnes, s.t.b.) azt a gyártó köteles a szerszám tartozékaként szállítani.

24. Elektromos csatlakozók, szerszám védelem

Elektromos vezetékeket védőcsövezéssel meg kell óvni a mechanikai sérüléstől. Kábeleket nem szabad a szerszám oldalán vezetni, csak a szerszám lapon. Érzékelőket úgy kell elhelyezni, hogy a vezetékeket akadálymentesen lehessen csatlakoztatni.

Lépés érzékelő szükséges a sáv elejére (segítse a sáv befűzést) és a sáv legvégére. (érzékelje, hogy a sáv a helyére érkezett)

Bepattanó lépésérzékelőt úgy kell kivitelezni, hogy a sáv visszafelé járatása könnyen kivitelezhető legyen. (bepattanó nyelv egyszerűen oldható legyen)

Darabkiesés érzékelő akkor szükséges, ha a munkadarab szerszámból távozása nem minden esetben biztonságos.

We engineer, you drive

Az alábbi szerelvények használata megengedett.

6 pólusú stift betét

Gyártó: AMPHENOL Típus C146-10A006-0021
DISTRELEC rendelési szám: 111200

Aljzat ház

Gyártó: AMPHENOL Típus C146-10F006-5001
DISTRELEC rendelési szám: 111204

Tömszelence csavar

Gyártó: AMPHENOL Típus 0900.000.5014 PG16
DISTRELEC rendelési szám: 114032

Mikrokapcsoló

Gyártó: MARQUARDT Típus 1005.1001
DISTRELEC rendelési szám: 230529
Vagy Gyártó: OMRON Típus V-16-1C5
16A 1/2HP 125 250VAC
0,6A 125VDC 0,3A 250VDC